

2.

tanegység

FELDOLGOZOTT MŰVEK

Április bolondja... – magyar népi mondóka, Mezőtelki, Csokaly (Bihar)
Barak László: *Álmesze*
Móra Ferenc: *Csalimese*
Weöres Sándor:
Csali-mese

MIT KÉSZÍTSEK ELŐ?

 Szöveggyűjtemény

 Füzet, íróeszköz

 Internet, projektor, hangfal

Rajzlap, rajzeszköz

ÉVFOLYAM

1–2. osztály

Csalafinta mesék

2 × 45 perces komplex szövegfeldolgozó, szöveg-
és képalkotó óra
(magyar, kreatív írás, vizuális kultúra)

Miről szól ez a tanegység?

A csalimesék furfangos, csavaros észjárása nemcsak derűs, vidám hangulatot teremt, hanem fejleszti a gyerekek gondolkodását is. Hiszen nem minden olyan, amilyenek látszik, a látszat sokszor csalóka. A tréfás csalimesék erre tanítanak, miközben meg-hökkenetnek, megnevettetnek. Szeretnénk alkotómunkához is felhasználni ezt a jókedvet.

Áttekintő vázlat

2.1 Csalimesék közt	45 perc
2.1a Toronyhangok	10 perc
2.1b Álmesze	10 perc
2.1c Csalimesék	25 perc
2.2 Csaliműhely	45 perc
Összesen:	2 × 45 perc

Előkészületek

A műhelymunka a gyerekek szabad választásán alapul, és végezhető csoportmunkában is. Így kötetlenebb hangulatban, egymásnak segítve dolgozhatnak a gyerekek. A pedagógus a segítő jelenlétre készüljön fel!

FELADATOK LEÍRÁSA

2.1 Csalimesék közt

2.1a Toronyhangok

Mondják el a gyerekek az *Április bolondja* kezdetű magyar népi mondóka (Mezőtelki, Csokaly [Bihar]) első három sorát! (Ha még nem ismerik, előbb olvassák el a szöveggyűjteményből!) Majd tanuljuk meg az alábbi változatot is (szintén bihari mondóka, Csokalyon gyűjtötték!)

*Április bolondja,
felmászott a toronyba,
onnan nézi, hány óra.*

JEGYZETEIM

Játsszuk el, hogy felmászunk a toronyba! Körülnézünk, mint egy kilátóból. Mit látunk? A gyerekek képzeljék el, és mondják is el, mit látnak!
Látják-e a toronyórát? Akkor honnan tudják, hány óra? (Leolvashatják a nap állásáról, az árnyékokról stb.)
Mit láthatnak még bent a toronyban?
Ki járt már templomtoronyban? Mit látott, meséljen róla!

Nézzünk meg két kis videófilmet három templomtorony belsejéről (elérhető a reftantar.hu-n, a szöveggyűjtemény aloldalán)!

- Az ági evangélikus templom tornyában kézzel harangoznak.
- A rákoscsabai református templom tornyában már gép mozgatja a harangokat.
- A fasori református templom tornyában azt is megfigyelhetjük, hogyan szólal meg sorban a három harang, három szólamot alkotva.

2.1b Álmesze

Mi van akkor, ha nem szólal meg a harang? Az hogyan lehetséges? Meghallgathatunk néhány ötletet.

Majd olvassuk fel [Barak László Álmesze](#) című versét!

Mi történt a haranggal? Ki tudja elmesélni?

Hogy kerülhet a harangnyelv helyére kutyanyelv? Ez benne a tréfa. Hisz ez egy tréfás mese.

Vajon kinek a terve ez? Ki tervelhetette ki a tréfát? Találjunk ki hozzá egy mesét a terv születéséről és végrehajtásáról!

Mire utal a cím: *Álmesze*? Mi lehet még „ál”? (Pl. álszakáll, álkulcs – a betörő, tolvaj eszközei.)

Az álmesze nem a tolvaj, hanem a költő eszköze. A tréfát Barak László költő tervelte ki. Szerintetek sikerült a tréfa? A gyerekek értékelhetik a verset, elmondhatják a véleményüket.

2.1c Csalimesék

A költők ilyen fura alakok, szeretik a tréfát, a játékot. Főleg, ha őket is megtréfálja valaki vagy valami. Mondjuk, egy álmot.

Ti hogyan folytatnátok ezt a mondatot?

Jaj de furcsát álmodtam!

Hallgassunk meg néhány álmomesét a gyerekektől!

Majd olvassuk fel [Móra Ferenc Csalimese](#) című versét!

Kinek melyik álom tetszett legjobban? Keressék meg a szöveggyűjteményben, és készüljenek fel a versszak kifejező, tréfás hangú felolvasására!

MIT FOGUNK CSINÁLNI?

Mondókázás, mimes-mozgásos képzeletjáték
Beszélgetés, videófilmek megtekintése
Versek olvasása, értelmezése
Szóbeli szövegalkotás
Hangos olvasás
versszakválasztással, párban váltóolvasással
Csalimese fogalmának tisztázása a verspéldák alapján

10
perc

25
perc

JEGYZETEIM

A gyerekek olvassák fel a verset szakaszonként felolvasót váltva! Egymásnak adják a stafétát, a következő szakaszra az jelentkezen, aki felkészült belőle! Ha nagy az érdeklődés, több körben is felolvashatják a verset.

Majd beszéljük meg az álmok furcsaságait!

Mi a legfurcsább az adott álomban? Mi a legviccesebb? Mi az, amit nem értesz? (Ha van ilyen, magyarázzuk meg!)

Értelmezzük a címet is! Mitől lesz ez a vers *Csalímese*?

És *Weöres Sándor Csali-meséje* mitől „csali” (csalafinta)?

A gyerekek olvassák el párban a verset, és készüljenek fel a páros olvasásra!

A páratlan és páros sorokat váltva olvassák, hol az egyik, hol a másik gyerek!

Majd keressünk választ a kérdésre: mitől csali ez a mese?

Vedd figyelembe!

A csalímese „olyan tréfás népmese, melynek nincs összefüggő tartalma, hanem ugyanazt a mozzanatot, gondolatot mondja el különféle formákban, vagy amelynek semmitmondó a befejezése.” (A magyar nyelv értelmező szótára)

2.2 Csaliműhely

Alkossunk csaliműveket a megismert csalímések nyomán (*Móra Ferenc Csali-mese; Weöres Sándor Csali-mese*)! A gyerekek választhatnak az alábbi feladatok közül:

- Írj verset vagy mesét, ami így kezdődik: „Jaj de furcsát álmodtam!”
- Rajzold le egy furcsa álmodat! Adj neki címet, és mesélj a rajzodról!
- Írj egy csalímését, amiben Weöres Sándor páros sorait használod! Hogy miről szól a mese, azt te találhatod ki: a páratlan sorokat neked kell megírnod.
- Rajzold le a *Csali-mese* macskakalandját, ahogy a vers alapján elképzeled! Képregényt is alkothatsz belőle.

Óra végén mutassák be a vállalkozó gyerekek a munkáikat! Aki nem készült el vele, otthon folytathatja.

MIT AKARUNK ELÉRNI?

Alkossanak a gyerekek is meséket, verseket, képeket a csalímések nyomán, megőrizve a derűs hangulatot.

MIT FOGUNK CSINÁLNI?

Kreatív írás: vers, mese írása megadott kezdőmondathoz, illetve rímelő sorokhoz
Álomrajz, címadás, szóbeli mesélés a rajzról
Vers alapján rajz vagy képregény alkotása
Bemutatók

MIRE VAN SZÜKSÉGÜNK EHHEZ A FELADATHOZ?

Rajzlap, rajzeszköz

JEGYZETEIM

Vedd figyelembe!

A kreatív írás feladatokat vers vagy próza formában is megoldhatják a gyerekek. Fő szempont, hogy a forma ne kösse meg a gondolkodásukat.

A Weöres-vers továbbírásához az alábbihoz hasonló sablont adhatunk vagy mutathatunk. Aki az első versszakot jól megoldja, csak az lépjen tovább!

hiszed-e?

veszed-e?

tudod-e?

hallod-e?

